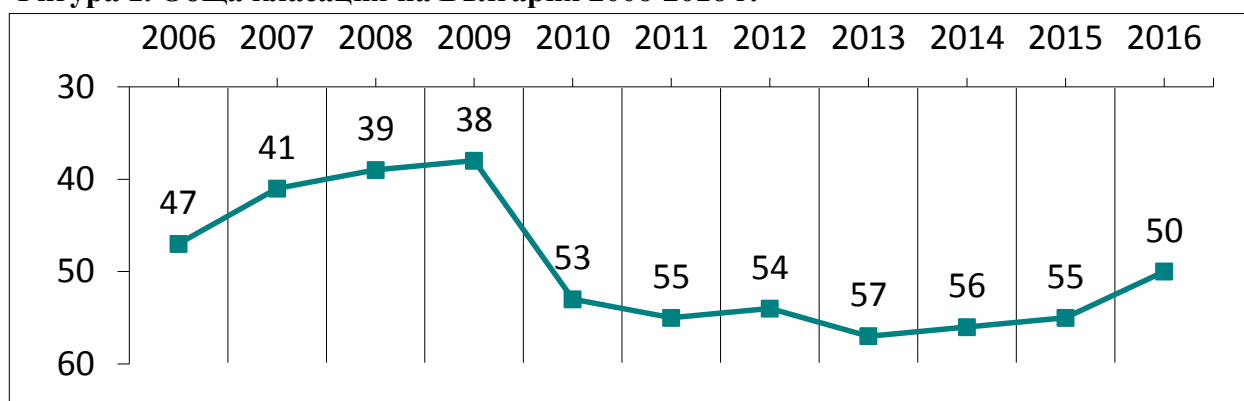

Съобщение до медиите

Българската конкурентоспособност 2016: отлепване от дъното

Профилът на българската конкурентоспособност за 2016 г. според годишника на световната конкурентоспособност на Института за развитие на управлението (IMD, Швейцария) показва, че най-сетне може да се говори за отлепване от дъното, след близо пет години на стагнация. През 2016 г. България заема **50-то място от 61 икономики**, което е подобрение с пет позиции спрямо 2015 г. Въпреки това, българската икономика остава **сред най-неконкурентоспособните**, като с по-ниски показатели в Европа са единствено Гърция, Хърватия и Украйна.

Фигура 1. Обща класация на България 2006-2016 г.

Източник: Годишник на световната конкурентоспособност, 2016.

Липсата на динамика в икономиката и проблемите в управлението на финансовата сфера свързани с натрупаните лоши кредити и фалита на КТБ през 2014 г. продължават да оказват негативно влияние върху *конкурентоспособността* на България. В същото време за втора поредна година данните за **общата (9,1%) и младежката безработица (21,6% за 2015 г.)** бележат понижение, но въпреки това остават сравнително високи. Това в комбинация с ниското равнище на заплащане в сравнение с Европа в повечето сектори продължава да създава предпоставки за **изтичане на квалифицирани кадри зад граница и увеличение на дела на скритата икономика в България**. Според Индекса на световната конкурентоспособност на таланти на IMD, България е на 89-то място от общо 93 държави по „изтичане на мозъци“ и на 88-мо място по „привличане на мозъци“.

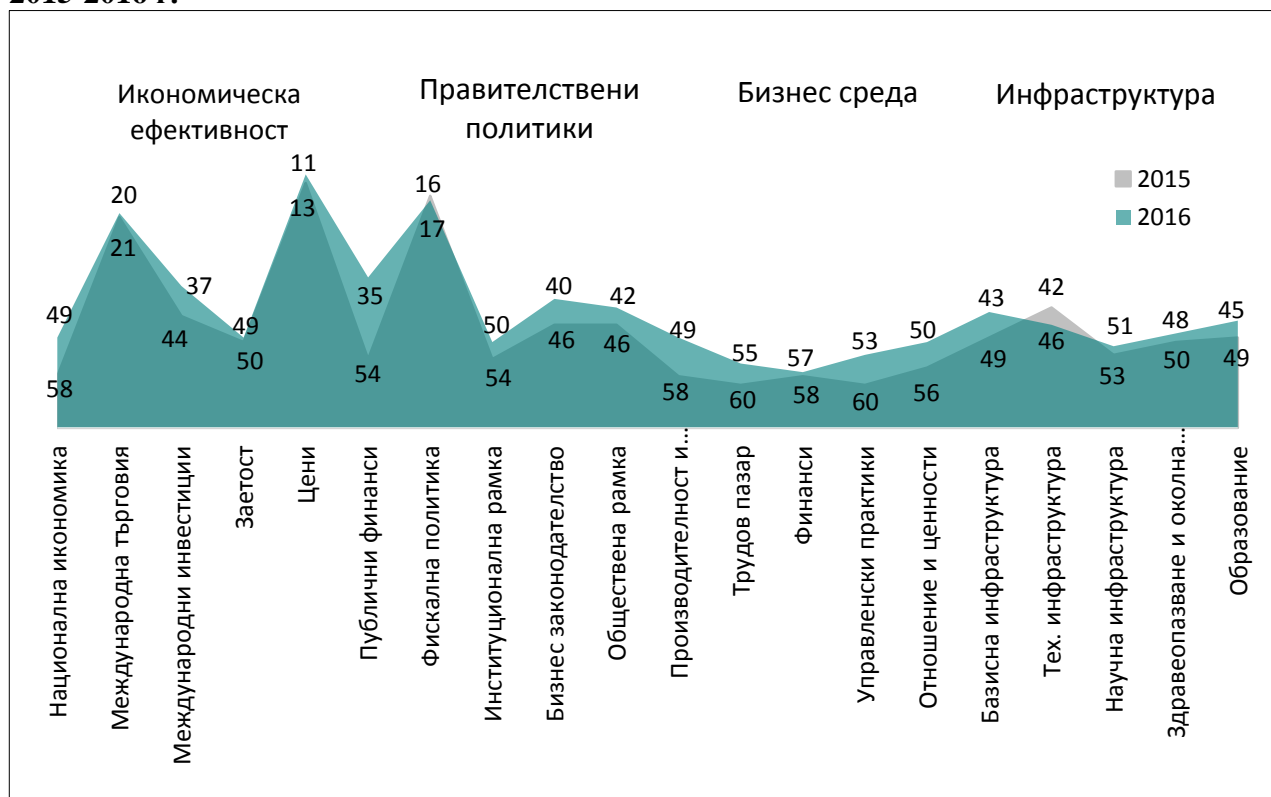
Според проучване на Центъра за изследване на демокрацията, през **2015 г. се наблюдават най-ниските стойности на скрити обороти при крайно потребление за последните 15 години**, но сивата заетост продължава да е на притеснително високи равнища. Укриването на доход като правило се отнася за ниско-доходната заетост, където и работниците и работодателите не са доволни от качеството на публичните услуги, които

получават и не виждат мотивация от плащането на високи (за тях) социални и здравни осигуровки. **Транзакционните разходи за правене на микро-бизнес също остават високи** и това кара една съществена част от иновативни самонаети творци, които търгуват онлайн (вкл. изнасят продукцията си) да предпочитат да останат **изцяло скрити за фискалната система на страната**. В тази насока развитието на банковите технологии (мобилни POS терминали, които се свързват с телефоните), и опростяването на изискванията за водене на касови книги и счетоводство за микро-фирмите биха били стъпки в правилна посока за намаляване на сивотата.

Дългосрочните фактори за конкурентоспособност като опазване на околната среда, образование и здравеопазване, както и индикаторите за ефективност на бизнес процесите като адаптивност на предприятията, качество на управленските практики, приложение на етични принципи и ниво на социална отговорност, **са сред най-ниско оценените според проучването на фирмите** и разкриват сериозни дългосрочни предизвикателства. България продължава да страда от липсата на адекватна бизнес култура и институционална рамка за правене на бизнес, а ниското равнище на образователната система стои като един от ключовите проблеми, пред които страната е изправена. Наред с това, последователните усилия в **подобряването на базисната инфраструктура**, очевидно дават резултати и там е отбелязано подобрене, докато технологичната инфраструктура, която е важна за иновативността на икономиката продължава да изостава от развитието на бизнеса.

Основните сравнителни предимства на българската икономика според бизнеса продължават да бъдат ценовата конкурентоспособност, благоприятният данъчен режим и квалифицираната работна ръка.

Фигура 2. Профил на конкурентоспособността на българската икономика за периода 2015-2016 г.

Източник: Годишник на световната конкурентоспособност, 2016.

България продължава да **изостава с почти 60%** спрямо средните равнища за ЕС-28 в **развитието на иновациите**¹ като фактор за подобряване на националната конкурентоспособност, въпреки амбициозната стратегическа рамка, приета в изпълнение на изискванията на ЕС за текущия програмен период 2014-2020 г. **Подобряване спрямо предходните години се наблюдава в сферата на инкременталните иновации**, с изключение на отделни икономически под-сектори, в които водещи български предприятия се утвърждават все повече като лидери на международно и глобално ниво, макар и най-често в тясно-специализирани пазарни ниши в области като **ИКТ и производство на био-продукти**. Продължава увеличението на разходите за НИРД като дял от БВП благодарение на частния сектор, вкл. неправителствени организации, участващи в международни мрежи на добавена стойност. **Висшето образование отбелязва най-сериозно изоставане** през последните пет години – както като бюджети, така и като резултати от научно-изследователска и развойна дейност. **Външното финансиране за НИРД** (от чужбина и европейските структурни фондове в страната) – 51% през 2014 г., **се превръща в структуроопределящо** за националната изследователска и иновационна екосистема. Българският ИКТ сектор запазва ролята си на ключов източник на конкурентоспособност на икономиката през 2015 г., осигуряващ вече над 10% от износа на страната и над 6,5% от БВП.² За последното десетилетие България постепенно се утвърждава като водеща дестинация в глобален план за **аутсорсинг на високо-технологични и НИРД-интензивни дейности**, като редица иновационни лидери основават или разширяват свой развойни центрове в страната – най-вече в сферата на ИКТ и автомобилостроене.

Основни предизвикателства и възможности за подобряване на конкурентоспособността на България за 2016 г.

1. Намиране на дългосрочни решения в здравеопазването, демографската криза и околната среда (вкл. качеството на въздуха в градовете).
2. Фокусиране върху образованието за постигане на растеж, базиран на иновациите.
3. Укрепване на съдебната система и върховенството на закона с цел намаляване на сивата икономика и корупцията.
4. Отваряне на публичната администрация и независимите регулатори за оценка на тяхната дейност.
5. Диверсификация на доставките на газ, справяне с енергийната бедност и премахване на предпоставките за енергийни монополи.

Източник: Годишник на световната конкурентоспособност и Център за изследване на демокрацията, 2016.

За повече информация по темата посетете www.csd.bg и www.imd.org/wcc.

Информацията от настоящето Съобщение до медиите може да се използва свободно при цитиране на източниците: Институт за развитие на управлението (IMD, Швейцария) и Център за изследване на демокрацията, 2016.

¹ Innovation Union Scoreboard 2015, Bulgaria country profile, EC, 2015, Brussels.

² Иновации.бг 2015. Иновационно поведение на българските фирми. Фондация „Приложни изследвания и комуникации“, 2015, София.